

Struisvogelpolitiek

Arabat Strelka, Oostelijke Krim-Schiereiland, 24 februari 2015

'Niemand meer', zegt Albatros, terwijl hij grijnst met dichtgeknepen lippen. 'Maar waar zijn ze dan gebleven', vraag ik? 'Weg', zegt hij. In een brede beweging veegt Albatros de rug van zijn hand over het verlate winterlandschap – zijn vingers wijzen overal en nergens. Dan leunt hij tegen zijn Kamaz en rolt een sigaret. Ik blijf zwijgend naast hem staan.

Een situatie van inmiddels acht jaar geleden, lang voordat op 24 februari 2022 oorlog in Oekraïne uitbrak, op een moment waarop het in Oekraïne al lang oorlog was. In die winterdagen leerde ik Albatros kennen. In goudgestikt Cyrillisch las ik zijn naam af van zijn uniform. Een *nom de guerre*, zijn werkelijke naam zou ik nooit weten. Wel dat hij commandant was in het Oekraïense leger en sinds de inname van de Krim op Arabat Strelka was geplaatst. Daarvoor werkte hij in de haven van Berdians'k en ging hij dagelijks de zee op met een mijnneveger. Van zeventig jaar vrede slaan op de Zee van Azov de zeemijnen los. Albatros schepte ze eruit met zijn bemanning. 'Dirty job', was alles wat Albatros erover kwijt wilde.

De Russische inname van de Krim maakte van hem een landdier. Mijn ontmoeting vond plaats nadat een vanuit de Krim gevluchte Tataar tijdens de *Mejlis* -de Hoge Raad der Krim-Tataren- op zenuwachtige toon had gesproken over de situatie op de Arabat Spit. De Tataar had gehoord van de territoriale verliezen op de Krim waardoor leden van zijn volk hun huizen kwijtraakten. De Tataar tipte erover op het moment dat het hem zelf ook te heet onder de voeten werd en hij zag dat de Tataren het gingen verliezen. De tip trok de aandacht van de *OSCE Special Monitoring Mission*, waar ik in die jaren voor werkte. Ik belde met de *OSCE High Commissioner on National Minorities* in Den Haag, die mij vervolgens adviseerde met een patrouille de situatie te inspecteren. Het was tijdens deze patrouille dat het eerste contact met Albatros werd gelegd.

Het onder Albatros' bevel staande compagnieonderdeel had de achterliggende maanden zware gevechten geleverd tegenover een tegenstander die kon rekenen op vuursteun vanuit het Russisch achterland. De strijd speelde zich af op de flinterdunne landtong langs de Zee van Azov, de Arabat Strelka. Bijna 100 kilometer lang, maar nergens breder dan 5000 meter. Aan de ene kant zie je de blauwe golven van Azov, aan de andere kant de brakke Shivash meren. Het woord Arabat is van oorsprong Turks en behelst een oude militaire post, bemand door Krim-Tataren die lang geleden in deze omgeving heeft gestaan. Ook in 2014 moeten de Tataren op de vlucht.

'Dagelijks de zee op met de mijnneveger, want van zeventig jaar vrede slaan op de Zee van Azov de zeemijnen los'

De bebouwing van de landtong leek de afgelopen jaren in niets op die van de militaire post van toen, tot aan deze wintermaanden. Vorige zomer nog hadden gezinnen ontspannen zomervakantie op Arabat beleefd, soms wel twaalf weken lang, de lengte van uitgestrekte zomer-oogstseizoenen. Ze waren met hun auto's gekomen en sommigen ook met de trein. Die trein reed tot Novooleksivka, waar het in de zomers een krioelen van badgasten was geweest, afkomstig uit meer noordelijk gelegen streken. 'Begonnen in Mariupol, Donetsk, Moskou', stond in krijt op de treinwagons geschreven. Wat de zomerweken op Arabat zo genoeglijk maakte was het strandleven aan de Zee van Azov. In de morgen zwemmen in het ondiepe water, in de middag samen iets gezelligs doen. Een uitje naar het Dolfinarium, joelen wanneer poedels en paarden in de circustent hun trucjes deden. En naar de struisvogelfarm. Laatste lag naast Hotel Walok. Het exotisch pluimvee had een enorme aantrekkingskracht, voor vijftig Kopeken kon je met de dieren op de foto. Vaders aten een tafel verder hun struisvogelsteak.

Maar sinds de inname van de Krim waren er geen badgasten meer en werd Arabat een snerpende oorlogszone. De struisvogels werden daarbij soldaat gemaakt. De bestandslijn kwam na wekenlange gevechten muurvast te liggen ter hoogte van het hotel. Sindsdien legeren Albatros en zijn mannen ten noorden ervan en ligt de tegenstander ingegraven pal daar onder. *Schachmatt*.

Het is vanaf dat moment dat zich op initiatief van de struisvogelboer een listig proces af gaat spelen. Die had er al die tijd een winterbaantje op na gehouden als onderhoudsmonteur. Voor de energiemaatschappij hield hij het transformatorhuis lopende, een installatie gelegen rechtstreeks naast Hotel Walok. Dan konden de badgasten straks terugkomen zei hij. Dat met het behoud van het transformatorhuis ook de cruciale energie-infrastructuur voor alle Oekraïense dorpen hoger op de landtong behouden zou blijven zegde hij er niet bij, maar wij wisten wat hij bedoelde. Zo kwam de boer met het voorstel om vanuit zijn Hotel Niemandslaan onderhandelingen te gaan voeren. Een ronde tafel met Albatros aan het hoofd en daar omheen afgevaardigden vanuit de tegenpartij. De OVSE-waarnemers zouden de rol van mediator op zich nemen, om zo te onderhandelen over het verleggen van de *lines of control*. Hotel Walok als Hof van Arbitrage, op basis van een blauwdruk die ik in Den Haag had gezien.

Volgens Albatros hadden de Russische militairen het voorstel in eerste instantie volledig afgewezen, om er vervolgens tegenin te gaan. 'Om tijd te winnen', volgens Albatros. Vervolgens concentreerden de prille onderhandelingen zich op de vraag of Hotel Walok zich wel werkelijk op het grondgebied van de Kherson Oblast bevond, of dat het ging om delen van het Krim-schiereiland, regio Lenin. Albatros vormde daarvoor een speciale werkgroep, om de zaak rond de te verschuiven meters op te nemen. En tijdens die gesprekken kwamen de partijen uiteindelijk overeen dat geen van beide het hotel voor zijn enige doel zou claimen. Vrede op de vierkante meter, met als inzet de struisvogelfarm.

'Dat met het behoud van het transformatorhuis ook de cruciale energie-infrastructuur voor alle Oekraïense dorpen hoger op de landtong behouden zou blijven zegde hij er niet bij, maar wij wisten wat hij bedoelde'

Na al die weken onderhandelen kwam uiteindelijk de dag dat Albatros mij zei: 'Niemand meer, ze zijn allemaal weg'. Dat betekent een cruciale energievoorzieningsstrook terug in Oekraïense handen. Hij nodigt mij uit om samen met hem als eerste het gedemilitariseerde gebied in te rijden; 9,5 kilometer voormalige *battle ground turned into a bufferzone*. Wanneer we de *reconnaissance* starten gaat Albatros voorop. Zo'n 50 meter achter hem volg ik hem in onze gepantserde wagens. In het schrille licht van de wintermiddagzon doemt een kraterlandschap voor ons op. Gappende greppels strekken zich uit, de tegenstander heeft er haar vastgelopen tanks achtergelaten. Toblerones maken dat wij slalomend een weg door het struikgewas moeten banen. Ik ban de gedachte uit dat de onderzijde van de gepantserde Nissan zo zacht is als een schildpadbui. Naast een nest van spades liggen dikke rollen concertina, het bordje *Straus* verwijst naar de struisvogelfarm. Surrealistische boodschap onder de gegeven omstandigheden. Tsjechische egels blokkeren de weg waar Albatros uiteindelijk rechtsomkeert moet maken. Het opgehangen bordje *miny* dwingt zelfs hem tot een halt. Zonder was hij zeker doorgereden.

Terug bij Hotel Walok, al in het schemerduister, pakt Albatros ten teken van afscheid mijn beide handen in de zijne. Ik bedank hem voor zijn vasthoudendheid en voor het aan de gang houden van de transformator. 'Gedaan wat we konden', antwoordt hij gelaten. Ik gebaar naar mijn team om terug te keren naar onze wagens. Als we nu vertrekken zijn we voor middernacht voorbij de laatste blockpost van Mariupol. 'Hitler kaput!', wordt Albatros' laatste groet.

KLTZ (SD) Caecilia Johanna van Peski (1970) studeerde Onderwijs- en Cultuurpsychologie. Zij werkte vervolgens voor verschillende multilaterale organisaties, waaronder de EU, NAVO, OVSE en de VN. Sinds 2020 is zij verbonden aan de Koninklijke Marine. www.vanpeski.org